

5.-7.TRINN: FASIT LIVETS SIRKEL

HVILKE DYR ER DETTE? SKRIV NAVNET PÅ DYRET I BOKSEN UNDER BILDET.

Løve, elefant, sjiraff, gribb, leopard, sebra, gepard, vannbøffel, hyene (flekkete hyene), topi antilope, neshorn, flodhest.

OPPGAVER

1) Hva er et økosystem?

Et økosystem er alle de levende organismene og alt det som ikke er levende som finnes på et sted (Alle levende organismer og miljøet de lever i).

For eksempel: Økosystemet i en skog kan bestå av rådyr, ulv, trær og busker, insektene som lever der, men også sollyset og regnet er del av økosystemet.

2) Nevn noen eksempler på økosystemer.

Vanndråpe, en liten vannpytt, damfroskdam, innsjø, fjæra, havet, et tre, en hel skog, myr, savanne, ørken, fjell, gressplen, hele jorda, osv.

3) Hvordan ser savannen i Afrika ut?

På savannen i Afrika finnes det mange forskjellige dyr og planter. Det er ulike gresstyper, både korte og høye. I tillegg er det busker og noen trær på savannen. Med andre ord er savannen en blanding mellom gressletter og skog. Det finnes trær her, slik som i skogen, men forskjellen er at det er få trær som ikke står tett sammen. Bakken mellom trærne er dekket av kort og langt gress.

4) Hvilke dyr bor på savannen i Afrika?

Store grupper som kan nevnes:

- Planteetere, rovdyr, nedbrytere
- Pattedyr, reptiler, fugler, amfibier, insekter, edderkopper osv.

Dyr: elefant, sjiraff, løve, gepard, leopard, hyene, sebra, antilope (eland, Thomson's gaselle, topi), gnu, flodhest, neshorn, bavian, vortesvin, gribb, møkkabille, bøffel, krokodille, slanger, gekko, sjakal, osv.

5) Hvordan er klimaet på savannen i Afrika?

På savannen er det ganske varmt hele året. I Norge har vi årstider, vinter, vår, sommer og høst, med store forskjeller i temperaturer. Mens på savannen er det regntid og tørketid. I regntiden regner det mye, det er varmt og fuktig i luften og savannen blir frodig og grønn, mens i tørketiden er det veldig lite regn, litt kjøligere temperaturer. Da blir plantene tørre og savannen ser gul ut. Hvor mye det regner påvirker plantene og dyrelivet.

5.-7. TRINN: FASIT LIVETS SIRKEL

6) Hva er "Den store vandringen"?

"Den store vandringen" er verdens mest spektakulære dyrevandring. En og en halv millioner gnu og flere hundre tusen sebraer og gaseller har en årlig vandring for å få tilgang til mat og vann. Vandringen skjer på et stort savanneområde som ligger i landene Kenya og Tanzania. Når det har regnet i Kenya og gresset er grønt kommer dyrene dit og blir dere i 3-4 måneder før de beveger seg mot Tanzania hvor regntiden har begynt og det er tilgang på friskt gress. Her får de unger før de vandrer tilbake mot Kenya.

7) Hvorfor vandrer dyrene?

For å få tilgang til mat og vann.

8) Hva er en næringskjede?

En næringskjede er en rekke/nivåer med planter og dyr som spiser hverandre.

F.eks. På nivå 1, gresset på savannen, nivå 2 et dyr som spiser gress, en planteeter, feks en liten antilope, nivå 3 et rovdyr, en leopard eller løve som spiser antiloper.

9) Hva er et næringsnett?

Næringsnett viser hvordan de ulike næringskjedene er koblet sammen. Mens næringskjeder viser hvem som spiser hverandre, nivå for nivå, viser næringsnett hvem som spiser hva innenfor et helt område i naturen, f eks savannen. For det kan jo være flere enn leoparden som spiser antilopen (for eksempel ei løve) og leopard kan spise andre dyr enn antilope, f.eks fugler.

10) Hva betyr åtselseter? Kan dere navnet på noen dyr som er åtselsetere?

Åtselsetere er dyr som spiser andre dyr som allerede er døde/rester av døde dyr som enten er drept av andre rovdyr eller har dødd av andre grunner.

Åtselsetere er også del av gruppen vi kaller nedbrytere. Nedbrytere får næring av og fjerner døde dyr og andre døde organismer (for eksempel et dødt tre).

Åtselsetere og nedbrytere sørger for at det ikke blir for mange døde organismer i økosystemet, at det ikke hopper seg opp.

Eksempler på åtselsetere på savannen: hyene, gribb, sjakal.

11) Nedbrytere sørger for at det ikke blir for mange døde organismer i økosystemet. De bryter ned, altså fjerner dødt organisk materiale, sånn at det ikke hopper seg opp i økosystemet.

12) Hvordan ser bæsjen (avføringen) til en hyene ut? Hvorfor ser den slik ut?

Avføringen til hyener kan være helt hvit pga. At de spiser bein/skjelett. Avføringen blir hvit fra kalsium som er i beinene.

5.-7.TRINN: FASIT LIVETS SIRKEL

13) Hvordan kan man best bevare et eller flere dyr på savannen?

For å bevare et dyr på savannen er det viktig å ta vare på HELE savannen. Alle de som lever der, både planter, dyr og mennesker.

14) Hva er livets sirkel?

Alt i verden henger sammen. Planter trenger sol, vann og næring for å kunne vokse, noen dyr spiser planter, noen dyr spiser andre dyr og når dyrene dør er det andre mindre dyr som bruker dem for å kunne leve og de blir til jord til plantene igjen så de kan vokse.

- Her kan det være mange riktige svar ettersom livets sirkel kan overføres til mye i naturen.

GÅTER

- 1) Sebra
- 2) Leopard
- 3) Hyene

ENGELSK

Translate to English. Work together or use the internet to translate the words you don't know.

løve = lion

sebra = zebra

tre = tree

elefant = elephant

sol = sun

gnu = wildebeest

gepard = cheetah

flodhest = hippopotamus /hippo

næringskjede = food chain

hyene = hyena

gress = grass

savanne = savanna / savannah

leopard = leopard

regn = rain

økosystem = ecosystem

neshorn = rhinoceros / rhino

gribb = vulture

næringsnett = food web

Ekstra: Hva heter "den store vandringen" på engelsk?

The Great Migration

5.-7.TRINN: FASIT LIVETS SIRKEL

MATTEOPPGAVE

$9 \times 9 = 81$	Y
$14 + 6 + 8 = 28$	M
$32 \times 0 = 0$	E
$83 - 13 + 4 = 74$	I
$6 \times 3 = 18$	G
$4 \times 8 = 32$	S
$60 : 10 = 6$	H

$40 : 8 = 5$	N
$7 \times 7 = 49$	T
$5 \times 4 = 20$	O
$34 \times 10 = 340$	R
$115 + 15 = 130$	Ø
$9 \times 6 = 54$	K
$48 : 6 = 8$	Æ

LØSNING:

6	81	0	5	0
H	Y	E	N	E

5	8	340	74	5	18	32	5	0	49	49
N	Æ	R	I	N	G	S	N	E	T	T

130	54	20	32	81	32	49	0	28
Ø	K	O	S	Y	S	T	E	M

